

*Світлана Єгоричева, д.е.н., професор
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
м. Полтава*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОГО ЄВРО: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Набутий нещодавно Україною статус країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу викликає необхідність у всіх сферах суспільного розвитку держави орієнтуватися на досягнення, завдання і перспективні цілі, що має європейська спільнота, для забезпечення належної відповідності. Ця вимога стосується і функціонування фінансової системи, яка у сучасних умовах всеохоплюючої цифровізації набуває якісно нових рис. Новітньою тенденцією стала розробка концепцій та проведення експериментів із запровадження цифрових валют центральних банків (ЦВЦБ, англ. CBDC), які вважаються новою формою грошей в епоху диджиталізації.

На думку фахівців, потреба у цифровізації національних валют викликана рядом суттєвих зрушень, що відбуваються у сфері грошового обігу та платежів. Насамперед, це бажання людей все більше використовувати для розрахунків не готівку, а безготівкові засоби, зокрема, платіжні карти. Зрештою, це може призвести до втрати грошима центрального банку ролі «монетарного якоря», на якому базується сучасна дуальна грошова система (готівка й резерви банків у центральному банку та безготівкові гроші комерційних банків, між якими відбувається вільний взаємний обмін). У таких умовах поява все нових видів так званих криптовалют (насправді – криптоактивів, віртуальних активів) дезорієнтуватиме споживачів щодо розуміння того, що є реальними грошима, а що – ні, відповідно, підвищить ризики та дестабілізує платіжну систему. Нарешті, входження крупних фінтехів на платіжний ринок може мати наслідком їхнє домінування, а також зростання залежності від зарубіжних платіжних технологій [2].

У такій ситуації логічним рішенням для забезпечення фінансової стабільності й фінансового суверенітету виступає запровадження ЦВЦБ, які за сутністю є фіатними грошима й використовуватимуться на рівні з готівкою в якості засобу платежу. Опитування 81 центрального банку, проведене Банком міжнародних розрахунків у 2021 році, показало,

що 86% з них активно досліджують потенціал ЦВЦБ, 60% експериментували з технологією, а 14% розгортали пілотні проекти [1]. Варто зазначити, що Національний банк України одним з перших, ще наприкінці 2016 року, розпочав вивчення можливості емісії власної цифрової валюти – е-гривні. Впродовж 2018 року був успішно реалізований пілотний проект з випуску її обмеженого обсягу та проведення певних платіжних операцій. На жаль, у подальшому пандемія та російська військова агресія змістили увагу Нацбанку на підтримання стабільності функціонування фінансового сектору країни, тому відповідний досвід ЄС стане у нагоді у післявоєнному відновленні та розвитку.

Європейський центральний банк (ЄЦБ) розпочав реалізацію дворічного проекту впровадження цифрового євро у липні 2021 року й вже у вересні оголосив про проведення випробувань п'яти прототипів платіжних рішень ЦВЦБ, які повинні бути завершені наприкінці першого кварталу 2023 року.

Одночасно, в експертних колах ЄС відбуваються консультації стосовно концептуальних засад функціонування цифрового євро. Насамперед, було вирішено, що нова форма валюти буде використовуватися як засіб платежу – безпечний, простий у використанні й дешевий для користувачів, а не як об'єкт інвестицій. Для забезпечення цього пропонується декілька варіантів рішень, які б завадили економічним суб'єктам зберігати великі суми цифрового євро як безризикову інвестицію або переводити у нього кошти з банківських депозитів. Для цього можуть застосовуватися ліміти щодо обсягів володіння або встановлення «рівневих» процентних ставок, які мають бути дещо нижчими, ніж за активами, що вважаються безпечними.

Далі, зафіксовано, що емісія цифрового євро буде відбуватися централізовано, саме як законного платіжного засобу, але ліцензовані фінансові посередники братимуть активну участь у його розповсюдженні та забезпеченні обігу. Передбачається, що саме ними будуть відкриватися та обслуговуватися клієнтські рахунки у цифровому євро («гаманці»), здійснюватиметься його обмін на готівку або депозитні гроші, та навпаки. Для ЄЦБ є дуже важливим досвід фінансових посередників, зокрема, у таких сферах, як адаптація споживачів, їх обслуговування, здійснення перевірок у рамках протидії відмиванню коштів та ін.

З останнім моментом тісно пов'язане інше важливе питання – щодо забезпечення конфіденційності (англ. privacy) та збереження персональних даних під час операцій з цифровим євро, що є важливим фактором забезпечення його привабливості для споживачів. Звичайно, операції з цифровою валютою не можуть бути настільки ж анонімними, як операції з готівкою, але ЄЦБ вважає, що рівень розкриття інформації при таких транзакціях не повинен перевищувати стандартні вимоги ідентифікації клієнтів, а у випадку платежів на невеликі суми та офлайн платежів він може бути навіть дещо нижчим.

Європейська комісія вже найближчим часом планує запропонувати проект директиви, необхідної для запровадження цифрового євро у 2023 році. Цей нормативний акт вирішуватиме ключові питання, виявлені під час цільових громадських консультацій, включаючи ризик дезінтермедіації (усунення посередників) та ризики фінансової стабільності.

Список використаних джерел:

1. Kosse A., Mattei I. Gaining momentum – Results of the 2021 BIS survey on central bank digital currencies. BIS Papers. No 125. May 2022. URL: <https://www.bis.org/publ/bppdf/bisrap125.htm>.
2. Panetta F. The digital euro and the evolution of the financial system. Introductory statement at the Committee on Economic and Monetary Affairs of the European Parliament. 15 June 2022. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2022/html/ecb.sp220615~0b859eb8bc.en.html>.